

kat megtenni, sem fára mászni nem kell a továbbiakban.

- Az oltványok juvenilis hajtásairól vett alapanyag alapfeltétele az „in vitro” körülmények közötti tenyésztésnek. Az alanyra történő leoltás következtében a 40—60 éves fák egy *fiatalítási* eljáráson estek át.
- Mivel a vegetatív szaporításra való hajlam faegyedek szerint is változik, célszerűnek láttuk *minél több klónt* szerepeltetni a törzstelepben, hogy köztük az alkalmas klónt megtaláljuk.
- A szelekciót előzetesen azért végeztük el, hogy az „in vitro” környezetben eredményesen fejlődő anyagból mindjárt továbbszaporításra érdemes, *nemesített anyagot* kapjunk.
- A különböző termőhelyeken szelektált anyafák mikroszaporítású klónjaiból a továbbiakban klóngyűjteményt létesíthetünk, melyet mint *szövettenyésztéses szaporításra alkalmas erdősítési alapanyagot* (klónfajtákat), szintetikus állományok céljaira a gyakorlati fatermsztésnek átadhatunk.

A kezdeti biztató eredmények alapján reméljük, hogy terveinket megvalósíthatjuk.

EMLÉKEZÉS KOLTAY GYÖRGYRE

Hús esztendeje múlt annak, hogy elköltözött körünkből és örök álomra szenderült hazánk egyik nagy fia, *Koltay György* Kossuth-díjas erdőmérnök. A ma élő fiatal nemzedék közül már csak kevesen emlékeznek rá, hisz ők még akkor az élet elején jártak.

A felszabadulás előtt a bátaszéki erdészeti vezetője volt, s mint ilyen, az ártéri nyárerdők egyik legjobb ismerője. Abban az időben élt, amikor a magyar erdőkben ágyúk dörögtek, Budapest utcáin tankok dübörögtek, bombák robbantak és az emberek százazrei a föld alá — övöhelyre menekültek. És amikor végre előbújhattak éhségtől, izgalomtól kimerülve, boldogan egymás karjaiba estek. Nem kérdezte senki, mit fizetnek, mit kell dolgozni, csak egy volt a cél: élni, egy falat kenyérhez jutni és a romba dől hazát újra felépíteni. Ebben az időben éltünk mi, és körünkön belül Koltay György.

Államunk kiadta a jelszót: „Erdőket a hazának!”. Mert ha valaha, most szüksége volt ennek. Az első világháború gyötrelmeit még jóformán ki sem heverve ránk szakadt a második, még nagyobb, borzalmasabb világégés, ami Erdeinket is újból megtizedelte. Sokra és gyorsan növe fafajokra volt szükség, hogy az ország hiányzó faanyagszükségletét mielőbb pótolni tudjuk. Egy ilyen gyorsan növe fafajunk volt többek között a nyár.

Ekkor lett Koltay György kutató nyárfás. Ő volt az, aki fáradságot nem kímélve, erdőről erdőre járva felkutatta, összegyűjtötte a legszebb növesű és a legtisztább nyáregyedeket, kikutatva az igényeiknek legmegfelelőbb tulajdokat és létrehozta az első nagyüzemi csemetekertet az ártéren. Ez volt a tolnai csemetekert a maga 50 hektárjával.

Amikor 1951-ben átvettem a csemetekert kezelését, már beindult. Ekkor még csak fél hektár nyár anyateleppel, de pár év múltán már 12 hektáron folyt a termelés. Sok millió darabszámra termeltük a szaporító nyárdugvá-

nyokat és küldtük az ország különböző vidékeire és csemetekertjeibe, ahol arra az adottságok megfeleltek. Ezzel egyidejűleg beindult a fehérvárnak magról való nevelése is az Alföld fásítására.

Sok izgalommal és fáradsággal járt maga az is, hogy nem ismertük a nagyüzemi csemetekert vezetését. Az indulásnál sokat köszönhattunk *Tóth Imrének*, elődömnek, a bajai erdőgazdaság jelenlegi erdőművelőjének, aki akkor még fiatal, kezdő erdőmérnök volt. Sok jó tanáccsal látott el bennünket úgyszintén *Papp László*, a jelenlegi igazgató, az akkori csemetekert felügyeleti tisztje, *Újházy Béla*, jelenleg győri erdőfelügyelő, aki a gépesítés és más felszerelés tekintetében a csemetekertért sokat tett.

Egy biztos: munkáskézben nem volt hiány. Munkafegyelemben sem. Az emberek szerettek dolgozni és akartak is. Oly fontos volt a minőség, hogy szállítás alkalmával az utakon ellenőrök vigyáztak arra, hogy a csemetekertből szalmatakarás, ponyvázás nélkül szállítóeszköz ne menjen ki.

Koltay, megbízatásából kifolyólag, sokat járt külföldön is. Sok tapasztalatot szerzett, amit itthon is foganatosított. Mintegy 70 fajta nyárhibridet gyűjtött össze, amivel a csemetekertben tovább kísérletezett. Ő maga is sok nyárkeresztezt hajtott végre. Amikor az ötvenes évek derekán Budapesten a nagy nemzetközi erdészkongresszus volt, a tolnai csemetekertet is megtekintették. Egy külföldi szakember, amikor meglátta a sokfajta nyártelepet, azt mondta: „jelenleg ilyet még nem láttam, ez valóságos európai nyármúzeum”.

Dr. Keresztesi Béla, az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója is több alkalommal vezetett külföldi delegációt. *Dr. Babos Imrének* is szívügye volt a tolnai csemetekert, de több alkalommal jártak itt *dr. Majer Antal*, *dr. Magyar János* és többen egyetemi tanárok és az egyetemről tapasztalatcserét is vezettek.

Amerre járunk, szerteszét az országban napjainkban Koltay György munkájának nyomain járunk. Útszegélyek, szélfogók sokasága dicséri munkásságát, nem beszélve arról a sok százezer hektár nyárerdőről, amit napjainkban már termelésbe fogtunk, ami nagyban járult ahhoz, hogy az 1,2 millió hektár erdőterületünket 1,7 millió hektárra emelhettük, és a műlthoz viszonyítva háromszorosára a ma kitermelhető fatömegmennyiséget.

Szétágazó nagy szakmai tudásáért, munkásságáért államunk Kossuth-díjjal jutalmazta, mint az első erdőmérnök szakembert az országban, a hálás utókor pedig szobrot emelt emlékének Sárváron. Erdőgazdasági vonatkozásban még több kísérletet is folytatott Koltay György üzemi vonalon, ilyen volt a gyérítési és a hálózati is, amit emlékének áldozva, már 33 éve fenntartunk és kezelek én 80 éves fejjel is.

Koltay György 1961-ben bekövetkezett halála után több mint két évtizedig *dr. Szodfridt István*, a Duna—Tisza közti kísérleti állomás volt igazgatója vette át az irányítást nagy hozzáértéssel. Jelenleg a soproni erdőmérnöki egyetemen tanár.

Koltay szerelmese volt az ártéri erdőknek. Több mint egy évtizedig dolgoztam vele együtt, mint e sorok írója, neki köszönhettem, hogy megszerettem ezt a csobogós ártéri világot, azután, hogy több mint másfél évtizedet a pilisi hegyek és erdők romantikus környezetében éltem le.

Amikor napjainkban a 175 éves alma matert köszöntöttük és ünnepeltük, úgy érzem, Koltay György neve mellé még sok név is kíváncozna, akiknek emlékét már talán elvitte az idők vihára, a múlt idő, de őrzik az évszázados tölgy- és fenyőerdők, Selmechányától a soproni tájakig és az alföldi rónákig.

Kis Tóth Tamás